

2018 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XIII):

**Nu bogăția, ci liniștea colibeii tale te face fericit – despre bisericile de lemn,
bisericile călătore - ordine, dreptate, bunătate, sinceritate!**

Urmele civilizației lemnului ne îndeamnă să descoperim „parcul mondial de locuințe actuale”, de o varietate greu de descifrat. Urmele civilizației lemnului ne îndeamnă să descoperim „parcul mondial de locuințe actuale”, de o varietate greu de descifrat, întâlnind atât vechile colibe primitive fragile (pe toate meridianele globului), dar și casele ultratehnicizate și locuințele hibride (combinații între casă și mașină). Încă mai putem compara „pe viu” întregul parcurs milenar al locuirii, putând alege între casa clasică (dintr-un vast spațiu rural, în curs de depopulare) și locuința „colectivă”, creație a arhitecților specialiști în urbanism, pentru care fiecare metru pătrat contează. Dorința de conservare a patrimoniului ne obligă să prețuim cunoașterea și libertatea de a „călători”, oriunde ne duce gândul: „O minte liberă nu este un câine care latră și este ținut de lanț”! Casa a cunoscut - în timp - transformări radicale, arhitecții cunoscând teribila provocare a soluționării locuirii unei populații în continuă creștere. Tehnica trebuia să învingă clima, inovațiile în domeniu născând noi stiluri, bazate pe materiale, structuri și metode noi de execuție. Ruptura de trecut a spațiului urban este evidentă, modul de viață schimbându-se radical, omul evoluând de la viața dinamică, majoritatea timpului fiind petrecută în natură, spre o viață sedentară, virtuală, în care tehnica asigură un confort „modern”, de care fiecare dintre noi a devenit dependent. Timp de milenii s-a perpetuat moștenirea grupurilor umane inegal cazate, „piața construcțiilor” păstrând tendința și dirijând atât producția de locuințe cât și noutățile, casele și bisericile orientându-se spre cucerirea cerului.

Omul a modelat și înfrumusețat continuu biserica și casa, meșterii dozând judicios suprafețele, mărindu-le pentru a crește gradul de confort și accesul, personalizându-le pentru o individualizare mai accentuată, dar și executându-le mai rapid, prin diverse tehnologii noi și tipizarea unor elemente. În județul Sibiu aminteam că sunt 17 case de lemn, o șură și o gospodărie țărănească, statistică simplă contestată chiar de unul dintre proprietari. Dl Badiu Ioan m-a rugat să precizez că șura și casa (Rășinari 786, datate la 1835) nu au fost și nu sunt de lemn - de câteva decenii - cu mult înainte ca specialiștii să le includă pe lista monumentelor istorice, situația cunoscută și de Direcția de Cultură Sibiu.

Până la revizuirea Listei Monumentelor Istorice, noi semnalăm că în moștenirea sibiană găsim și un număr de 8 biserici de lemn, adevărate bijuterii ale arhitecturii vechi țărănești. Mărginimea Sibiului (Sadu, Poiana Sibiului și Jina) și Țara Secașelor (Apoldu de Jos, Sîngătin și Presaca) se pot mândri cu câte trei biserici de lemn. În Șura Mare este înregistrată biserica de lemn „cu hramul „Sf. Bunavestire” (str. Principală, nr. 483), datată la 1722 (fiind transferată din Sibiel), iar în Ilimbav (com. Marpod), este înscrisă biserica de lemn „Buna Vestire” (str. Principală, nr. 47), datată din 1852 (adusă din satul Nou și reasamblată). Pe lista monumentelor istorice constatăm că nu mai este înscrisă atât biserica de lemn cu hramul „Buna Vestire” din Broșteni (com. Păuca, datată din 1743), cât și biserica cu hramul Sf. Ap. Petru și Pavel din Netuș (comuna Iacobeni). Dacă despre biserica din Șura Mare sunt semnale că nu este de lemn (fiind de zid), pe listă nu a fost inclusă mica biserică cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Săsăuș, de care vurpărenii ar trebui să fie mândri, aceasta fiind vechea lor biserică strămutată, aici, în 1926. Parohiile locale păstrează aceste monumente ca mărturii istorice reale, bisericile de lemn definind starea culturii materiale seculare a românilor ortodocși.

Statistic, România moștenește peste 1400 de biserici de lemn construite înainte de Marea Unire, din care: circa 650 sunt în Transilvania și Banat, peste 490 în Oltenia, Dobrogea și Muntenia și peste 300 în Moldova. Din acestea un număr infim sunt în județul Sibiu, cele mai reprezentative fiind în Maramureșul istoric, vechea Țară a Chioarului și Țara Lăpușului. Opt biserici maramureșene au fost selectate și înscrise pe lista patrimoniului mondial UNESCO, puține fiind cercetate cu adevărat, specialiștii recunoscând că dispariția sau mutilarea (prin intervenții neautorizate) a unei singure biserici reprezintă o pierdere iremediabilă pentru patrimoniul național. Fiecare biserică are povestea ei, fiind expresia particulară a peisajului religios local, majoritatea fiind „biserici călătoare”, transportate noaptea cu boii dintr-un sat în altul, pentru a fi salvate. În 1908, Octavian Goga scria despre bisericuța lui Horea din Albac, salvată de Brătianu: „De-aceea, ostenit, acum,/ (...)/ Bătrână te-ai pornit la drum/ Să-ți deie frații adăpost!”. În fiecare bisericuță regăsim un ansamblu de soluții arhitecturale specifice locului, acestea concurând „cu succes” bisericile de zid, până în sec. al XIX-lea. Sîngătinul se mândrește cu cea mai veche biserică de lemn din județ, construcția fiind datată la 1687, sigur mai veche, la această dată fiind mutată din Apoldu de Jos. Puține biserici de lemn sunt conservate și restaurate, inițiativele locale fiind insuficient sprijinite și încurajate. Prin proiectul “Circuitul bisericilor de lemn din Țara Secașelor”, comuna Apoldu de Jos a încurajat activitățile turistice, susținerea implementării cu fonduri europene fiind

importantă pentru promovarea celor zece biserici de lemn din acest ținut! Vizitați mica capelă osuar din lemn din Jina, în curtea bisericii din localitate!

Ioan Slavici - adept al teoriilor lui Confucius - a împărtășit principiul potrivit căruia e de ajuns o singură faptă, pentru ca binele să se propage și să devină atotcuprinzător, din aproape în aproape. Filosofia morală a lui Confucius susține principiul că „omul, ca o particică din întreaga natură, un microcosmos, are în sine însușirile generale ale naturii, ale lui “dao”: ordine, dreptate, bunătate, sinceritate. De aceea este suficient ca omul să fie instruit, dirijat, pentru a se perfecționa. Iar perfecționarea se face prin exemplul înaintașilor. După exemplul acestora, copiii trebuie să aibă un respect desăvârșit față de părinți, indivizii să respecte statul, cei vii să respecte pe cei morți, împăratul să respecte pe iluștrii săi predecesori și să se supună Cerului. De la cel mai mic până la cel mai mare trebuie să-și respecte datoriile care revin gradului lor ierarhic”. Slavici afirma în „Moara cu noroc”: „Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeii tale te face fericit. Dar voi să faceți după cum vă trage inima și Dumnezeu să vă ajute și să vă acopere cu aripa bunătăților sale”. Îndemnându-vă să nu uitați de vechile biserici de lemn, care ne amintesc și ne reamintesc mereu rădăcinile - spații mici în care strămoșii noștri l-au cunoscut pe Dumnezeu - vă invităm să redescoperiți, prin Slavici, o impresionantă descriere: „În vârful satului, adecă la cel mai înălțat loc, este o alcătuială, pe care sărăcenii o numesc „biserică”. Ce să fie asta? Este o grămadă de groși bătrâni, puși unii peste alții în chip de pereți. În vremile bătrâne, cândva, nu se știe când, acest fel de pereți se aflau cu partea de din sus privind tocmai spre cer, acum însă, nici asta nu se știe de când, ei se află în supusă plecare spre acea parte care avea să țină locul unui turn. Asta pentru că stâlpii din față, fiind putreziți de când a bătut vântul cel mare s-au plecat spre răbdătorul pământ, trăgând cu sine întreaga alcătuială. Așa a rămas apoi, fiind biserica, cel puțin în Sărăceni, un lucru de prisos. Popă? Se zice că nu e sat fără popă. Pesemne cine a făcut zicala asta n-a știut de Sărăceni. Sărăcenii erau un sat fără popă. Adecă - era sat cu popă, numai că popa lor totdeauna era popă fără sat. (...) Mai că n-a fost încă popă care să fi stat mai mult decât trei zile în Sărăceni, și care a stat mai multă vreme aici, s-a curățit de păcate.”

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/dosarele-patrimoniului-xiii-nu-bogatia-ci-linistea-colibeii-tale-te-face-fericit-despre-bisericile-de-lemn-bisericile-calatoare-ordine-dreptate-bunatate-sinceritate-139364.html>

În: Tribuna, 01 noiembrie 2018